

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Puhakka, Anna

Title: Monenlaisia tunteita lihavan liikkeen äärellä

Year: 2022

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & Suomen antropologinen seura, 2022

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Puhakka, A. (2022, 27.10.2022). Monenlaisia tunteita lihavan liikkeen äärellä. AntroBlogi.
<https://antroblogi.fi/2022/10/lihavuus-feminismi-tutkimus/>

ANTRO BLOGI

Monenlaisia tunteita lihavan liikkeen äärellä

Anna Puhakka **Keho ja terveys** 27.10.2022 09:50

Feministinen tutkimus on kritisoinut objektiivisen tieteenteon ihannetta jo vuosikymmenet. Silti tutkija voi hämmentyä huomattavasti suhtautuvansa omaan tutkimuskohteeseensa ristiriitaisesti. Moninaiset tunteet on kuitenkin hyvä sanallistaa, jotta niistä voidaan käydä keskustelua ja jopa kääntää ne vahvuudeksi.

Tykkään kovasti katsoa yhdysvaltalaisdansaaja **Erik Cavanaugh'n** YouTube-videoita. Minusta Cavanaugh'n liike on sulavaa, joustavaa ja keveää. Samalla se on jäntevää, kontrolloitua ja täsmällistä. Haltioidun siitä.

En osaa puhua liikkeistä niiden oikeilla nimillä – en tiedä tanssitaiteesta mitään. Sen kuitenkin tiedän, että hänen tanssissaan on taitoa ja lisäksi jotain selittämätöntä. Tämän kauniin katsominen ylevöittää.

Mutta ylevän tuntu ei pysy yksivanaisena, siihen sekoittuu jotakin.

Cavanaugh on lihava. Joillakin videoilla paita nousee paljastamaan keskivartaloa. Hänellä on maha. Ja kaksoisleuka. Niin kuin meistä suuri osa, myös minä olen oppinut pienestä pitäen, mitä lihavuus tarkoittaa: laiskuutta, hitautta, osaamattomuutta.

Katsomiskokemukseni on siis ristiriitainen: siinä sekoittuvat mielikuvat hienostuneesta ja karkeasta, viehkeästä ja luotaantyöntävästä.

On viheliäistä, että kielteiset stereotypiat ovat menneet näin hyvin perille, mutta ei sitä auta kieltää. Tarkkasilmäinen tanskalainen antropologikollega ehdottaakin, että tunnen ylevöitymistä Cavanaugh'n liikkeen äärellä, en suinkaan stereotypioista huolimatta, vaan juuri niiden vuoksi.

Toisin sanoen kyse ei ehkä ole siitä, että valveutuneena tutkijana olisin noussut lihavuuteen liittyvien ennakkoluulojeni yläpuolelle ja kykenisin nyt nauttimaan Cavanaugh'n taiteesta jotenkin niistä puhtoisena.

Saattaa sitä vastoin olla niin, että oletukseni lihavuuden merkityksistä – verkkaisuudesta, kömpelyydestä, velttoudesta – ovat vaikuttamassa tulkintaani aivan alusta asti. Tällöin ylevyyden kokemus muotoutuu suhteessa näihin käsityksiin.

Cavanaugh merkityksellistyy siten eteväksi tanssijaksi ja elävöittäväksi taiteilijaksi lihavuudestaan *huolimatta*. Hän ei olekaan sulavaliikkeinen tanssija, vaan sulavaliikkeinen lihavaksi tanssijaksi.

Tutkijan sisäisistä ristiriitaisuuksista

Tämän tekstin palautuspäivä lähenee; se tuntuu vähän englanninkieliseltä nimeltään, deadlineelta.

Viimeiset viisi vuotta olen kirjoittanut tutkimustekstejä turvalliseksi kokemiani akateemisia konventioita seuraten ja suurilta osin sulkeistanut itseni niistä (vaikka feministinen tutkimuksenteon perinne ei näin vaatisikaan, asiahan on oikeastaan päinvastoin).

Olen mietteliäänä siitä, mitä ristiriitaisten tunteideni jakamisesta voi seurata orastavalle tutkijuudelleni – olen vasta väitöskirjatutkija – ja huolissani siitä, suostuuko yksikään lihava ihminen enää haastateltavakseni, jos sellaiseen tulevaisuudessa ylipäättään tarjoutuisi mahdollisuus.

Sanon näin siksi, että olen tieteen tekijä en ainoastaan sukupuolentutkimuksen vaan myös yhteiskuntatieteellisen lihavuustutkimuksen alalla. Tieteenala on verrattain nuori, ja sen juuret ovat lihavuus- ja sitä kautta muussa kansalaisaktiivisissa.

Yhteiskuntatieteellisellä lihavuustutkimuksella on julkilausuttuna tavoitteenaan paitsi lähestyä lihavuutta sosiaalisena ja kulttuurisena (eikä lääketieteellisenä) ilmiönä, myös johdonmukaisesti kritisoida lihavuuteen liitettyä kielteistä leimaa eli stigmaa.

Näin ollen minun, jos kenen, pitäisi kyetä omaksumaan asema, jossa kyseenalaistan lihavuuteen liitetyt negatiiviset stereotyyppit, näen niiden läpi ja lyhyesti sanoen: tiedän paremmin.

Kuitenkin edelleen, monen vuoden tutkimuksenteon jälkeen, minulla on ristiriitaisia tunteita lihavuutta kohtaan. En siis ole tiivis, sinetöity ajatustyöläinen, johon mahtuu tasan yksi (lue: se oikea) lähestymistapa lihavuuteen: stereotyyppit skalpeeraava.

Niin ja mainitsinko jo, että olen itse lihava.

Ehdotan tätä esseetä julkaistavaksi, vaikka pelkään, että sillä voi olla haurastuttava vaikutus siihen, miten uskottavana lihavuustutkijana minua pidetään. Ristiriitaisuudet tunteissani eivät kuitenkaan ole kadonneet näissä viidessä vuodessa, joten ehkä ne tulevat olemaan läsnä aina.

Kirjoitan tämän tekstin siltä varalta, että joku toinenkin (tutkija, aktivisti, muu muutoksenteekijä – kuka vain) tunnistaa ristiriitoja itsessään ja tuntee kummaa lohtua saadessaan tietää, ettei ole ainoa. Tutkijan itserefleksiivisyys on tärkeää silloinkin – tai ehkä etenkin silloin – kun tutkimuskohde on itselle syystä tai toisesta läheinen.

Huomio lihaviin ihmisten myönteisiin liikkumiskokemuksiin

Liikuntasosiologian apulaisprofessori **Hannele Harjusen** tutkimustyö osoittaa, että lihavat ihmiset, eritoten naiset, ovat marginalisoitu liikkujaryhmä. Lihavat liikkujat saavat osakseen epäkunnioittavaa kohtelua, kuten tuijotusta ja negatiivista kommentointia.

Tämäntyyppinen syrjintä tekee lihavuuteen liittyvät kielteiset ennakkokäsitykset näkyviksi: lihavaa ihmistä ei pidetä liikunnallisena tai aktiivisena, eikä siten sopivana tiettyihin liikuntaympäristöihin ja/tai -lajeihin.

Harjusen mukaan tilanteen kohentaminen vaatii sekä lihavuuteen liittyvien ennakkoluulojen purkamista että laajaa yhteiskunnallista keskustelua. Kolmas polku kohti parempaa liikunnan saavutettavuutta voisi olla tieto siitä, että Harjusen tutkimusaineisto – jossa vastaajat ovat lihavia naisia – piti sisällään positiivistakin liikuntapuhetta.

Hän toteaa, että jatkossa on syytä kiinnittää huomiota myös lihaviin ihmisten myönteisiin liikkumiskokemuksiin ja siihen, mitä liikunta heille merkitsee.

Itse asiassa tuo kehoitus minulla oli alun perin pontimena, kun aloin Erik Cavanaugh’sta kirjoittaa. Osoittaisin lukijalle, että tanssi on Cavanaugh’lle (eli liikunta lihavalle) voimavara! Sitten tarkasteluni kohde siirtyisi siihen, miten hän tanssijana saa eleganssillaan katsojan tuntemaan haltioituneisuutta.

Myös lihavan liike voi olla kaunista ja taidokasta – osoittaisin, että lihavakin voi lentää! Lopulta suurennuslasin alle joutuivat kuitenkin omat ristiriitaiset ajatukseni ja tunteeni.

Suora ajatustenvaihtoa ambivalenssista?

On todella tärkeää – kuten Hannele Harjunen kirjoittaa – että saamme lisää tietoa ja tutkimusta liikunnan merkityksestä lihaville ihmisille itselleen. Muutoinkin lihavuudesta puhuvat julkisuudessa usein ei-lihavat (kehopositiivisuusaktivismi on tosin onneksi muuttanut tätä jonkin verran), joten olisi kaksinverroin merkittävää, että lihavat liikkujat saavat äänensä kuuluviin.

Kaiken yllä sanotun valossa kuitenkin aprikoin: saatanko enää tutkia tällaista – tai muuta lihavuuteen nivoutuvaa – aihetta, kun olen uudella tavalla tietoinen lihavuuteen liittyvistä ristiriitaisuuksistani? Vaikuttaisivatko vinoumani ja ristiriitaisuuteni liikaa tutkimusprosessiin? Voisinko mitenkään tehdä oikeutta aiheelle ja tutkittaville?

En osaa vielä vastata omiin kysymyksiini. Sen tiedän, että jos ja kun ristiriitaisuutta ei voi poistaa, on hyvä olla siitä rehellinen. Silloin lukija tietää, mistä kulmasta tutkija aihettaan lähestyy.

Ajattelen myös, että mahdollisimman avoin puhe ristiriitaisuuksista on tärkeää tutkijayhteisöllekin. Ehkä joku muukin tutkija minun lisäkseni saattaa kokea syyllisyyttä tai jopa häpeää siitä, että tunnistaa ambivalenssin itsessään, vaikka “ei pitäisi” tai “pitäisi jo tässä kohtaa tietää paremmin”.

Keskustelun kautta tulee näkyväksi se, että tutkijoilla(kin) on ristiriitaisia tuntemuksia. Siten niiden mahdollinen tabuluonne voi hälvetä. Seuraavaksi voidaan siirtyä pohtimaan vaikkapa sitä, miten ambivalenssin *kanssa* voisi parhaiten toimia, jos se joka tapauksessa on matkassa mukana – ja miten sitä voitaisiin jopa hyödyntää tutkimuksenteossa?

Palaankin “kotipesääni” feministisen tutkimuksen pariin, missä näistä teemoista on puhuttu jo vuosikymmenten ajan. Sen sijaan, että ambivalenssin olemassaolo pyrittäisiin kieltämään ja häivyttämään akateemisen objektiivisuuden nimissä, sitä voidaan käyttää kriittisen itsereflektion materiaalina.

Silloin tutkijan omat asenteet ja kokemukset eivät edustakaan subjektiivista vinoumaa vaan merkityksellistyvät osaksi tutkimusaihetta.

Lopuksi haluan tehdä näkyväksi **Saara Toukolehdon** ja **Jelena Salmen** arvokkaan toimitus- ja arviointityön, jolla oli merkittävä rooli tämän esseen viestin terävöittämisessä. He toivottivat tekstini tervetulleeksi AntroBlogiin ja sanallistivat sen merkitystä näin: “Artikkeli osallistuu osaltaan lihavuuteen liittyvän stigman purkamiseen osoittamalla, kuinka syvään lihavuuden vastaiset asenteet ovat juurtuneet kulttuurissamme. Tutkijoina(kaan) emme pääse niitä pakoon.” Lämpimät kiitokset!

Toimitus

- Podcast-lukija: Eemi Nordström
- Verkkotaitto: Niina Ahola
- Kuvitus: [Unsplash](#)
- Artikkelikuva: [Clay Banks/Unsplash](#) ([Unsplash license](#))

Lukemista

- Donna Haraway, 1988: Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective. *Feminist Studies* 14:3.
- Eric Cavanaugh: [“Instead” By Blake McGrath || Dance](#), video
- Eric Cavanaugh: [“Tempo” by Lizzo || Heels Dance](#), video
- Hannele Harjunen, 2021: [Lihavat liikkujat kaipaavat tukea](#). Liikuntatieteellinen Seura.
- Hannele Harjunen, 2020: Lihavien ihmisten liikunta ja sen esteet. Teoksessa *Eriarvoisuuden kasvot liikunnassa*, toimittaneet Jouko Kokkonen ja Kati Kauravaara. Liikuntatieteellinen seura.
- Hannele Harjunen, 2016: Ulossulkemisia liikunnan kentällä: lihava liikkuva naisruumis katseiden kohteena. Teoksessa *Urheilun takapuoli: Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus liikunnassa ja urheilussa*, toimittaneet Päivi Berg ja Marja Kokkonen. Nuorisotutkimusverkosto.
- Sondra Solovay ja ja Esther Rothblum, 2009: Introduction. Teoksessa *The Fat Studies Reader*, toimittaneet Esther Rothblum ja Sondra Solovay. New York University Press.

Kirjoittaja

Anna Puhakka

MSc Anna Puhakka on jatko-opiskelija Jyväskylän yliopistossa sukupuolentutkimuksen oppiaineessa.